

Redaktørens forord

Av Linnéa K. Jermstad, førstelektor ved NLA Høgskolen og Ursula S. Goth, professor ved Høyskolen Kristiania og professor II NLA Høgskolen.

Introduksjon

NLA Høgskolen er en privat kristen høgskole som ble grunnlagt i 1968 som Norsk Lærerakademi. NLA Lærerhøgskolen ble etablert i 1995. Høgskolen har hatt en sentral rolle i utdanning av grunnskolelærere og barnehagelærere i Norge siden henholdsvis 1996 og 1999. NLA Høgskolen ble i 2006 akkreditert av NOKUT og har vært en sentral utdanningsinstitusjon for dagens pedagoger i Norge.

Antologien *Fra barnehage til voksenliv. Utdanning, didaktikk og verdi* består av profesjonsnær forskning på lærerutdanningene og videregående opplæring, og på praksisfeltene barnehage og grunnskole. De 18 forfatterne, som har basert sine bidrag på forskning fra egen praksis, har lang erfaring med formidling av kunnskap og verdier som er viktige i pedagogiske sammenhenger. Antologien *Fra barnehage til voksenliv. Utdanning, didaktikk og verdi* inneholder resultater fra forskningsprosjekter fra kommunen, fylkeskommunen og private institusjoner samt data fra utdanningssektoren.

Forskerne, som står i daglig praksis, tar opp aktuelle problemstillinger i utdanningene og praksisfeltet i Norge. Antologien *Fra barnehage til voksenliv. Utdanning, didaktikk og verdi* utforsker møtepunktet mellom lærer og elev/student og pedagog og barn, både i utdanning og praksis. I møtepunktet ligger det didaktiske utfordringer og muligheter for læring og utvikling, i et livslangt perspektiv. Dermed vil antologien *Fra barnehage til voksenliv. Utdanning, didaktikk og verdi* gjenspeile de grunnleggende verdiene i rammeverket for barnehage og skole, som omsorg, trygghet, likeverd og solidaritet. Dette er også viktige verdier for NLA Høgskolen.

Pedagogiske yrker bygger på profesjonsverdier. Disse verdiene fører til at vi setter barnet, eleven eller studenten og samfunnets interesser foran våre egne. Profesjonene som grunnskolelærer, barnehagelærer, lærer i ungdomsskolen eller lærer i den videregående skolen står i dag overfor utfordringer som er knyttet til en økende modernisering, hvor siktemålet er å forbedre produktivitet, effektivitet og kvalitet. Disse utfordringene kan stå i sterk kontrast til det som tradisjonelt har vært oppfattet som grunnleggende profesjonelle verdier. Disse fagfellevurderte artiklene, sammenfattet i en vitenskapelig antologi som kapitler, omhandler verdier for praksis og verdier i praksis i ulike settinger. Tekstene i denne antologien ønsker å løfte studentene og praktiserende pedagoger ved å vise veien til å se den enkelte, lære dem å se sitt ansvar og gi dem verktøyene og kunnskapen til å forvalte dette ansvaret på best mulig måte. Dette er en tilnærming vi kjenner fra verdibaserte høyskoler som NLA. Videre har tekstene som mål å motivere til danning og kritisk tenkning, og utfordre til aktivt engasjement for medmennesker og samfunn både i Norge og globalt. Antologien *Fra barnehage til voksenliv. Utdanning, didaktikk og verdi* kan deles i tre områder: barnehage, grunnskole og voksenliv med livslang læring og består av 13 kapitler.

Kort om de enkelte kapitlene:

Del 1: Barnehage

Kapittel 1: Pedagogisk credo – barnehagelærerstudenters refleksjoner om verdier og pedagogisk ledelse – av forfatter Ingunn Reigstad, førstelektor ved NLA Høgskolen.

I dette kapitlet analyserer forfatteren barnehagelærerstudenters «pedagogiske credo» og hvordan dette arbeidskravet forbereder studentene til å bli ledere i barnehagen. Holdninger og verdier står sentral i det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Forfatteren setter i denne studien lys på barnehagelærernes forståelse av seg selv som ledere, på forvaltningen av samfunnsmandatet, og på barnehagens verdigrunnlag der respekt, omsorg og likeverd er sentrale verdier.

Kapittel 2: Dannelse til globalt medborgerskap. Solidaritetsarbeid i en barnehagekontekst – av forfattere Linnéa K. Jermstad, førstelektor ved NLA Høgskolen, Per Ivar Kjærgård, førstelektor ved NLA Høgskolen og Hilde Sundnes, høgskolelærer ved NLA Høgskolen.

Denne studien undersøker om solidaritetsarbeid i barnehagen kan være fruktbart i en dannelsesprosess mot globalt medborgerskap der holdninger, menneskerettigheter og verdier står sentralt. Studien baserer seg på data fra en barnehage som har 10 års erfaring fra arbeid med Stefanusprosjektet som utgangspunkt for å fremme globalt medborgerskap. Som studien viste gir globalt medborgerskap assosiasjoner til ansvar, menneskeverd, toleranse og solidaritet. Disse verdiene er en viktig del av det didaktiske arbeidet i barnehagen for å skape bevissthet rundt solidaritetsarbeid, respekt for lokalkunnskap og likeverd.

Kapittel 3: Frå gjest til med-arbeidar. Feltarbeid i eigen kultur i eit framand land – av forfatter Astrid Øien Halsnes, førstelektor i pedagogikk ved NLA Høgskolen og Erik Goth Småland, førsteamanuensis i kulturvitenskap ved Høgskolen Kristiania.

I dag reiser mange studenter på utveksling til andre land i studietiden, og internasjonalt samarbeid blir stadig viktigere i globaliseringens tid. I dette kapittelet belyser forfatterne internasjonalt samarbeid i barnehagelærerutdanningen, og beskriver møter med en annen kultur som gjest. Det settes fokus på betydningen av å ha et uten-fra-blikk på sin egen tenkning rundt barnehagelærerutdanningen, og en bevissthet rundt eget verdisystem og ståsted, samt å være ydmyk og vise toleranse i møte med «den andre».

Del 2: Grunnskole

Kapittel 4: Tilrettelegging for trivsel. Mangfold i det norske klasserommet – av forfattere Ursula Småland Goth, professor ved Høgskolen Kristiania og professor II ved NLA Høgskolen, Linnéa K. Jermstad, førstelektor ved NLA Høgskolen og Miroslava Tokovska, førsteamanuensis ved Høgskolen Kristiania.

Med en økende globalisering øker mangfoldet i klasserommet. Dette medfører utfordringer og muligheter. Denne studien utforsker erfaringene til en nyankommen innvandrerelev og hennes mor i møte med den norske grunnskolen hvor verdier som omsorg, selvstendighet, toleranse og medmenneskelighet står sentralt. Artikkelen tar utgangspunkt i en case-studie, og forfatterne belyser hvordan skolen og den enkelte lærer kan tilrettelegge for trivsel hos nyankomne minoritetsspråklige elever, samt betydningen av kommunikasjon og samarbeid med hjemmet for å øke elevens trivsel.

Kapittel 5: Kvalitetsfremmende praksis i arbeidet med grunnleggende ferdigheter – av forfatter Anne Karin Rudjord Unneland, førstelektor em ved NLA Høgskolen.

I denne studien tar forfatteren utgangspunkt i forskning om de 5 grunnleggende ferdighetene og drøfter hvordan innlæring og videreutvikling av ferdigheter kan stimuleres i skolen og klasserommet som et lærende fellesskap. Verdier som omsorg, selvstendighet og toleranse står sentralt i studien. Forskjellighet og rom for prøving og feiling anses som et gode når elevene skal lære av hverandre. Forfatterens resultater viser at for å oppnå kvalitet i arbeidet med de grunnleggende ferdighetene, må dette settes inn i et skapende mulighetsrom der det gis plass til skapende aktiviteter i fellesskap i tillegg til refleksjon og systematisk øving.

Kapittel 6: Non-verbal samhandlingskompetanse i munnleg forteljarkunst – av forfatter Kristin Aadland-Atkinson, høgskolelektor ved NLA Høgskolen og PhD-kandidat ved Institutt for pedagogikk, Universitetet i Oslo.

Forfatteren belyser øvelse på muntlig ferdighet som en av de grunnleggende ferdighetene i skolen. Gjennom trening på muntlig fortelling og veiledning av profesjonelle fortellere og pedagoger, oppnår elevene en refleksjon over egne muntlige ferdigheter, som også knyttes til en non-verbal samhandlingskompetanse der evne til å lytte og være oppmerksom på den andre er trukket frem som viktige ferdigheter. Denne kompetansen utvikles i en situasjon der pedagogenes profesjonalitet legger grunnen for et pedagogisk miljø som er preget av verdier som omsorg, toleranse og trygghet.

Kapittel 7: Lærerens rolle og elevens medvirkning i den spesialpedagogiske tiltakskjede – av forfattere Lise Øen Jones, førsteamanuensis ved Universitetet i Bergen og førsteamanuensis II ved NLA Høgskolen samt Elisabeth Hesjedal, førsteamanuensis ved Universitetet i Bergen.

I dette kapittelet løfter forfatterne frem lærerens ansvar i arbeidet med å identifisere og følge opp elever med rett på spesialundervisning i grunnskolen, og på den annen side barns rett til medvirkning i utdanningsløpet. Verdier som oppleves sentrale er selvstendighet, toleranse og refleksjon. Forfatterne konkluderte i studien med at både lærerens juridiske kompetanse og barns rett til medvirkning må styrkes i dagens grunnskolelærerutdanning.

Kapittel 8: Elever med stort læringspotensial – en kunnskaps- og holdningsutfordring? – av forfattere Gunnvi Sæle Jokstad, førstelektor ved NLA Høgskolen og Tove Hagenes sosiolog og timelærer NLA Høgskolen.

Elever med stort læringspotensial har fått lite oppmerksomhet i den norske grunnskolen. I denne studien belyser forfatterne lærerstudenters kunnskap og holdninger til barn med stort læringspotensial og ser nærmere på verdier som toleranse, selvtillit og refleksjon. Studien viser at tilrettelegging for barn med stort læringspotensial fordrer kunnskap om identifisering, og innebærer mer differensiert undervisningen i klasserommet dersom undervisningen skal kunne være i tråd med grunnverdiene i den norske skolen.

Kapittel 9: Historiebevissthet – «allt och inget» – av forfatter Torgeir Landro, førsteamanuensis ved NLA Høgskolen.

I denne studien retter forfatteren fokus mot historiedidaktikk, og beskriver hvordan de nye historiedidaktiske ideene har fått innpass i norsk og svensk skole. Verdien som forfatteren tar utgangspunkt i er historiebevissthet og dermed refleksjon og selvstendighet. I drøftingen peker forfatteren på at lærerne i skolen strever med å omsette historiebevissthet til praktisk undervisning. Årsaken til dette er at undervisningen preges av hverdagspråk, og lærerne mangler et fagspråk som rommer de nye historiedidaktiske ideene.

Del 3: Voksenliv, livslang læring

Kapittel 10: Med kunst som veiviser til profesjonell utvikling av forfatter Gunnvi Sæle Jokstad, førstelektor ved NLA Høgskolen.

I denne studien belyser forfatteren hvordan kunstverk kan åpne for pedagogisk refleksjon og profesjonsetisk bevissthet. Studien går nærmere inn på hvordan kunst som «metode» i lærerutdanningen kan gi grunnleggende handlingskompetanse som inviterer til selvrefleksjon og ser nærmere på verdier som refleksjon og selvstendighet. Studien konkluderer med at selvrefleksjon rundt grunnleggende handlingskompetanse vil være i tråd med beskrivelser om profesjonsfelleskapet i ny overordnet del i læreplanverket og forventningen om en lærers livslange læring.

Kapittel 11: Nærhet, eller distanse? Lærerstudenters erfaringer med Zoom-undervisning under Covid-19 – av forfatterne Ursula Småland Goth, professor ved Høyskolen Kristiania og professor II ved NLA Høgskolen, Svitlana Holovchuk, førsteamanuensis ved NLA Høgskolen, Linnéa K. Jermstad, førstelektor ved NLA Høgskolen og Gunnvi Sæle Jokstad, førstelektor ved NLA Høgskolen.

Koronarestriksjoner har medført at undervisning nå foregår på digitale plattformer som Zoom. Denne tidsaktuelle studien, belyser lærerstudenters opplevelse og refleksjoner etter innføringen av Zoom som undervisningsplattform våren 2020. I studien ser forfatterne nærmere på betydningen av læreres digitale profesjonsfaglige kompetanse, studentenes motivasjon for studiet og hvilken betydning sosial interaksjon har for opplevd læringsutbytte. I studien reflekterer forfatterne over verdier som omsorg, toleranse og trygghet.

Kapittel 12: Utvikling av veilederkompetansen – en profesjonsetisk reise – av forfatter Gunnvi Sæle Jokstad, førstelektor ved NLA Høgskolen.

I studien undersøker forfatteren videreutdanningen «Pedagogisk veiledning» for lærere i skole og barnehage. I studiet arbeider studentene med «mitt pedagogiske credo» der de formulerer sine pedagogiske og etiske visjoner. Forfatteren utforsker i studien et skifte i studentenes fokus fra «hva de skal gjøre» som en ferdighet, til «hvordan de vil være», som en person som aner-

kjenner den andres perspektiv og er aktivt lyttende. Forfatteren undersøker videre studiets muligheter for profesjonell utvikling i yrket og deltakelse i profesjonsfelleskap på egen arbeidsplass, noe som er sentralt i livslang læring, og ser nærmere på verdier som omsorg, menneskeverd og selvtillit.

Kapittel 13: Opplæring for yrkeslivet. Samsvar mellom ferdigheter som undervises og ferdigheter som etterlyses – av forfattere Ursula Småland Goth, professor ved Høgskolen Kristiania og professor II ved NLA høgskolen, Espen Schönfeldt, seniorrådgiver Viken fylkeskommune og Liv Oddrun Voll, førstelektor ved Universitetet i Oslo, Naturfagsenteret.

Norsk fag- og yrkesopplæring er bygget på den norske arbeidslivsmodellen. Forfatterne tar utgangspunkt i TIP (teknisk industriell produksjon) og faget elektro og belyser læreres grunnkompetanse i forhold til arbeidslivets behov. I studien ser forfatterne på sammenheng mellom kunnskap som formidles i yrkeskolen (vg1 og vg2) og kunnskap arbeidslivet etterlyser ved overgang fra vg2 til vg3 som inngår i arbeidslivsmodellen. Dermed setter forfatterne fokus på betydningen av dybdekunnskap og progresjon i opplæringen for å utvikle kompetanse som er relevant for yrkeslivet og drøfter disse mot verdiene trygghet, selvtillit og selvstendighet.

Disse 13 kapitlene utgjør antologien *Fra barnehage til voksenliv. Ut-danning, didaktikk og verdi*. Kapitlene tar ikke bare for seg det vitenskapelige og pedagogiske, men ser også på verdier som man bør ha med seg i undervisningen. Det er verdier som preger oss som mennesker, og gjennom tid internaliserer vi dem til våre egne. Vår atferd, både bevisst og ubevisst, har følgelig også innvirkning på vår profesjonsutøvelse. Derfor er det viktig at vi reflekterer over egne verdier og hvordan disse er knyttet til våre erfaringer i undervisning og i praksis, og hvordan de er knyttet til vår identitet.

I antologien *Fra barnehage til voksenliv. Ut-danning, didaktikk og verdi* har vi bevisst lagt vekt på å la flere stemmer komme til orde. Forfatterne kan derfor legge ulik mening i begrepene og ha ulik tilnærming til stoffet. Dette er et bevisst valg for å unngå å skape et inntrykk av at faget er mer monolittisk og enhetlig enn det i virkeligheten er, men også fordi faglige uenigheter og divergenser er den motoren som driver fagets utvikling videre.

Vi har derfor heller ikke forsøkt å harmonisere begrepsbruk og fremstillinger eller nedtone personlige uttrykksformer, men latt dette representere og illustrere de ulike faglige innfallsvinklene.

I et så omfangsrikt prosjekt må mange takkes for innsatsen. Først og fremst en stor takk til alle forfatterne som har levert bidragene sine innenfor stramme tidsrammer.

Forfatterne har dessuten hatt gode støttespillere. Vi ønsker å rette en stor takk til alle fagfeller i ulike fagmiljøene innen forskning, undervisning og forvaltning for gode råd og stimulerende diskusjoner. Fagfellene som var involvert er dr. Eva Schwencke, dosent Cecilie Meltzer og prof. Øyvind Økland.

Antologien er publisert ved Novus forlag. Vi som har skrevet boken ønsker også spesielt å nevne Ole Røsset fra Novus forlag, som er et forlag for Det Norske Videnskaps-Akademi og Institutt for sammenlignende kulturforskning, for uunnværlige bidrag, faglige innspill, arbeidsbegeistring og gode råd.

Oslo, november 2020

Linnéa K. Jermstad (red.) og Ursula Småland Goth (red.)